

157. על ההתקוממות במחנה ההשמדה סוביבור*

... כאילו על פי פקודה, צצו גרזנים אחדים שהיו חבויים מתחת למעילים, והונחתו על ראשו. באותה שעה התקרבה השיירה שבאה מהמחנה השני. נשים אחדות, מבוהלות מהמראה, פרצו בצעקות, היו אף כאלו שהתעלפו. אחרים פרצו בריצה מטורפת בלי כל מחשבה ובלא כל מטרה. במצב ששרר, לא היה מה לדבר על ארגון והשכנת סדר, ועל כן צעקתי בקול רם:

“קדימה חברים!”

“קדימה!” החזיק אחרי מישהו מימין.
 “בעד המולדת, בעד סטאלין, קדימה!”

כרעם ביום בהיר נשמעו הקריאות הגאות במחנה המוות. סיסמאות אלה איחדו בבת־אחת את יהודי רוסיה, פולין, הולנד, צ'כוסלובקיה, גרמניה. 600 איש שהיו מושפלים וסחוטים, פרצו בקריאת “הורה!” לעבר החיים והחירות. ההתקפה על מחסן הנשק נכשלה. אש מקלעים חסמה את דרכנו. מרבית הבורחים פנו לעבר השער הראשי. שם, לאחר שחיסלו את המשמר, תחת חיפוי אש של רובים אחדים שהיו כרשותם, השליכו אבנים ופיזרו חול בעיני הפשיסטים שנקרו על דרכם, פרצו בעד השער ומיהרו בכיוון היער. קבוצה אחת של אסירים פנתה שמאלה. ראיתי כיצד הבקיעו את גדר־התיל. אולם לאחר סילוק המכשול הזה, צריך היה עדיין לעבור שדה מוקשים שאורכו כחמישה־עשר מטרים. ודאי נפלו כאן רבים מהם. אני פניתי עם קבוצה של אסירים אל ביתן הקצינים, שם ניתקנו את חוטי התיל וכך יצרנו מעבר. ההשערה, שהשטח בקירבת ביתן הקצינים אינו ממוקש, התאמתה. אמנם, ליד חוטי התיל נפלו שלושה מחברינו, אך לא ברור אם עלו על מוקשים או נפגעו מהכדורים, כי נורו עלינו צרורות מכיוונים שונים. אנו כבר בצד השני של הגדר ומאחורינו שדה המוקשים. עברנו כבר 100 מטרים, עוד מאה... מהר, יותר מהר... לעבור את השטח הגלוי הארוך, שם אנו חשופים לכדורי המרצחים... מהר, יותר מהר, להגיע אל היער, להגיע אל בין העצים, להיות תחת מחסה... וכבר אנו בצל העצים. עצרתי לדקה על מנת לשאוף מעט אוויר ולהפנות מבט אחורה. סחוטים, בכוחות אחרונים, רצים בשפיפה, קדימה... התקרבו אל היער. היכן לוקה, איפה שלמה?

... קשה לקבוע בוודאות, כמה אנשים נמלטו מהמחנה. מכל מקום, ברור שרובם המכריע של האסירים ברחו. רבים נפלו בשטח הפתוח שבין המחנה והיער. גמרנו אומר שלא להתעכב ביער, כי אם להתפצל לחוליות קטנות ולפנות לכיוונים שונים. היהודים הפולנים ברחו לכיוון חלם. משכה אותם לשם ידיעת השפה והשטח. אנו, הסובייטים, פנינו מזרחה. חסרי אונים במיוחד היו היהודים שבאו מהולנד, צרפת וגרמניה. בכל השטח הנרחב שהקיף את המחנה, לא היתה להם שפה משותפת עם איש.

היריות ממקלעים ורובים, שטירטרו בעורפנו מזמן לזמן, הקלו עלינו קביעת הכיוון הרצוי. ידענו שמקור היריות הוא המחנה. הקשר הטלפוני היה מנותק, בידי פרנץ לא היו כל אמצעים להזעיק עזרה. הדי היריות הלכו ונתרחקו עד שנאלמו.

כבר החשיך כאשר שוב נשמעו הדי יריות ממרחק רב. כנראה שהיו אלה רודפינו ...

התחלנו צועדים.

מזמן לזמן, מצד זה או אחר, הצטרפו אלינו אנשים חדשים. את כולם שאלתי, האם ראו את לוקה או את שלמה. איש לא ראה אותם.

יצאנו מן היער. הלכנו שלושה קילומטר בשדה פתוח, עד שהגענו לתעלת מים פתוחה ברוחב של 5—6 מטרים. התעלה היתה עמוקה מאוד ולא ניתן היה לעובר בהליכה. כאשר ניסיתי לעוקפה, הבחנתי בקבוצת אנשים שהיו במרחק של כ־50 מטרים מאתנו. מיד השתרענו על האדמה ושלחנו את ארקדיוש לסיור. תחילה זחל על בטנו, אך כעבור רגע התרומם והגיע אל האנשים תוך ריצה. כעבור דקות ספורות חזר.

"סאשא, אלה הם משלנו. הם מצאו על גדות התעלה גזעי עץ והריהם עוברים על פניהם לעברה השני. קאלימאלי מצוי ביניהם."
בדרך זאת חצינו את התעלה ...

א' פיצ'ורסקי (סאשא). "המרד בסוביבור", ילקוט מורשת, חוברת י (תשכ"ט) עמ' 30—31.

· המחבר אלכסנדר פיצ'ורסקי (Pieczorski) יהודי שבוי מלחמה סובייטי. היה ממארגני ההתקוממות במחנה סוביבור (Sobibor).